

02.02.2018

Sosiaali- ja terveysministeriö
PL 33
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite Romaniasiaain neuvottelukunnan luonnos Romanipoliittiseksi ohjelmaksi (2018-2022)
(STM093:00/2016)

Asia **Opetus- ja kulttuuriministeriön lausunto Romanipoliittisesta ohjelmasta**

Opetus- ja kulttuuriministeriö esittää lausuntonaan Romaniasiaain neuvottelukunnan luonnokseen Romanipoliittiseksi ohjelmaksi (2018-2022) seuraavaa:

Raporttiluonnoksessa on esitetty opetushallinnolle toimenpiteitä ja keinoja mm. romaniväestön yhteiskunnallisten osallistumismahdollisuuksien ja elinolosuhteiden kehittämiseen sekä romanien tasa-arvon edistämiseen.

Raportti on selkeä kokonaisuus ja se tuo hyvin esiin sekä ongelman laajuuden ja moninaisuuden että ehdotukset toimenpiteiksi.

Yleistä

Yleissivistävän koulutuksen lähtökohtana on taata jokaiselle lapselle, oppilaalle ja opiskelijalle syntyperän, taustan ja varallisuuden rajoittamatta yhtäläiset mahdollisuudet ja oikeudet sivistykseen, laadukkaaseen ja maksuttomaan koulutukseen sekä täysivaltaisen kansalaisuuden edellytyksiin. Perustuslain mukaan lapsia on kohdeltava tasa-arvoisesti. Kansalaisten perusoikeuksiin kuuluu yhdenvertaisuus. Erilliskohtelu (segregaatio) on syrjintää, ellei siihen ole hyväksyttävää syytä. Suomalainen lainsäädäntö ei tue oppilaiden opettamista erillään toisistaan sukupuolen, alkuperän, vammaisuuden tai muunkaan syyn nojalla.

Ammatillisen koulutuksen lainsäädäntö ja rahoitus on ammatillisen koulutuksen reformin yhteydessä uudistettu. Uudistusten vaikutukset eivät näy romaniasiaain neuvottelukunnan luonnoksessa Suomen romanipoliittiseksi ohjelmaksi (2018-2022), vaan vaikuttaa siltä, että ehdotettuja toimenpiteitä ja seurantakohteita on paljolti kirjoitettu aiempien kokemusten perusteella ja aiemman lainsäädännön pohjalta. Ammatillisen koulutuksen uudistettu lainsäädäntö on tullut voimaan vuoden 2018 alusta.

Uudistetussa ammatillisen koulutuksen rahoituksessa toiminnan vaikuttavuuden ja tehokkuuden painoarvoa on lisätty. Uusi rahoitusmalli koostuu neljästä peruselementistä: perusrahoituksesta (opiskelijavuodet), suoritusrahoituksesta

(tutkinnot ja tutkinnon osat), vaikuttavuusrahoituksesta (mm. työllistyminen ja jatko-opinnot) ja strategiarahoituksesta (mm. fuusioiden tukemiseen, kehittämishankkeisiin). Lisäksi on purettu asiakaslähtöistä, tuloksellista ja tehokasta toimintaa rajoittavaa sääntelyä. Rahoituksesta 50 % määräytyy opiskelijavuosien perusteella, 35 % suoritteiden (tutkinnot ja tutkinnon osat) ja 15 % vaikuttavuuden (työllistyminen, jatko-opinnot, opiskelija- ja työelämäpalautte). Uusi rahoitus malli otetaan käyttöön viiden vuoden siirtymäajan kuluessa. Varainhoitovuosina 2018 ja 2019 perusrahoituksen osuus on 95 prosenttia ja seuraavina kahtena vuonna 70 ja 60 prosenttia. Vaiheittainen siirtyminen antaa järjestäjille aikaa sopeuttaa nykyistä järjestelmää enemmän tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta painottavaan uuteen rahoitusjärjestelmään.

Romaniasiaan neuvottelukunnan luonnoksen valmistelu osuu siten opetushallinnon alaisen ammatillisen koulutuksen osalta vaiheeseen, jolloin ei ole tarkoituksenmukaista asettaa uusia erillisiä tavoitteita, vaan seurata ohjelman aikana reformissa asetettujen tavoitteiden toteutumista myös romanien osalta. Tämä on perustellumpaa kokonaisuudistuksen näkökulmasta. Tässä uudistuksen toteuttamisvaiheessa on perustellumpaa kohdentaa toimenpiteitä esimerkiksi informaatio-ohjaukseen, jossa tuodaan esille romanien erityistarpeita.

3. OHJELMAN TOIMINTALINJAT JA TOIMENPIDE-EHDOTUKSET

3.1. Toimintalinja 1: Romanien koulutukseen osallistumisen vahvistaminen kaikissa koulutusmuodoissa ja kaikilla koulutustasoilla

3.1.1. Varhaiskasvatus ja esiopetus

Toimenpide 1:

Vastuutahoihin voisi lisätä Opetushallitus.

Toimenpide 2:

Vastuutahoihin voisi lisätä Opetushallitus.

Toimenpide 3:

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen välisessä tulossopimuksessa sovitaan valtion rahoittaman varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstökoulutuksen painopisteet. Kyseisissä painopisteissä on myös kieli- ja kulttuuritietoisuuden opetuksen teema korostunut viime vuosina.

Vastuutahoiksi voisi lisätä Aluehallintovirastot.

3.1.2 Perusopetus

Toimenpide 9:

Perusopetuslain lähtökohta on, että kaikilla oppilailla on oikeus saada maksutta sellainen oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Oppilashuoltotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus.

Koulussa oppilashuolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräajassa. Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto

käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja.

Hyväksyessään 1.8.2014 voimaan tulleen oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) eduskunta edellytti vastauksessaan (EV 218/2013 vp) kyseisen lain toimeenpanon arviointia. Eduskunta antoi opetus- ja kulttuuriministeriölle seurantatehtävän uudistuksen vaikutuksista opiskeluhuollon vaikuttavuuteen, tehostumiseen, palvelujen saatavuuteen ja henkilöstön riittävyyteen eri puolilla maata.

Peruskoulussa oppilaanohjauksella edistetään kaikkien oppilaiden koulutyön onnistumista ja opintojen sujumista. Oppilaanohjauksen tehtävänä on edistää oppilaiden kasvua ja kehitystä siten, että jokainen oppilas pystyy kehittämään opiskeluvälineitään ja vuorovaikutustaitojaan sekä oppimaan elämässä tarvittavia tietoja ja taitoja. Opetussuunnitelman perusteiden mukaisesti oppilaanohjaus tukee oppilaita tekemään omiin valmiuksiinsa, arvoihinsa ja lähtökohtiinsa sekä kiinnostukseensa perustuvia arkielämää, opiskelua, jatko-opintoja sekä tulevaisuutta koskevia päätöksiä ja valintoja. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon. Ohjauksella oppilaita kannustetaan pohtimaan ja kyseenalaistamaan koulutukseen ja ammatteihin liittyviä ennakkokäsityksiä ja tekemään valintansa omia vahvuuksiaan ja kiinnostuksen kohteitaan vastaten. Oppilaiden opintojen sujuvuutta nivelvaiheissa edistetään perusopetuksen aikana ja jatko-opintoihin siirryttäessä opettajien välisellä ja opinto-ohjaajien keskinäisellä sekä tarvittaessa moniammatillisella yhteistyöllä. Oppilaanohjaus yhdistää koulua yhteiskuntaan ja työelämään.

Toimenpide 10:

Oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetukseen on perusopetuslain (628/1998) muutoksen 1507/2016 myötä sisällytetty opinto- ja työelämätaitojen ohjaus sekä terveystieto uusina pakollisina aineina. Valtioneuvoston asetuksessa perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/2012, muutettu valtioneuvoston asetuksella 135/2017) opinto- ja työelämätaitojen pakollisten opintojen laajuudeksi on määritelty 2 kurssia päättövaiheessa ja 2 kurssia alkuvaiheessa. Terveystietoa on päättövaiheessa pakollisena yksi kurssi, mikäli terveystiedon opintoja ei ole sisällytetty aiempiin perusopetuksen opintoihin.

Toimenpide 11:

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen välisessä tulossopimuksessa sovitaan valtion rahoittaman varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstökoulutuksen painopisteet. Kyseisissä painopisteissä on myös kieli- ja kulttuuritieteiden opetuksen teema korostunut viime vuosina.

Toimenpide 12:

Opetus- ja kulttuuriministeriö on asettanut työryhmän pohtimaan kiusaamisen ehkäisyä ja koulurauhaa. Sen tehtävä kattaa varhaiskasvatuksen, esi- ja perusopetuksen, toisen asteen koulutuksen ja keinojen etsimisen puuttua kiusaamiseen ja ehkäistä kiusaamista. Myös hallitusohjelmassa korostuvat koulurauha ja oikeus oppimiseen. Ryhmän tehtävänä on;

- 1) Arvioida käytössä olevien kiusaamisen vastaisten toimenpiteiden ja ohjelmien toimivuutta ja käyttöä*
- 2) Koota varhaiskasvatuksessa, kouluissa ja oppilaitoksissa käytettäviä omia hyväksi koettuja toimintatapoja muiden käyttöön*
- 3) Vahvistaa olemassa olevia ja tutkitusti vaikuttavia kiusaamisen ehkäisyn toimintamalleja*

- 4) *Tehdä esitys lasten ja nuorten hyvinvointia ja työrauhaa edistävästä toimista*
- 5) *Tehdä esitys mahdollisista lainsäädännöllisistä mahdollisuuksista lisätä velvoitteita puuttua kiusaamiseen*

3.1.3. Lukiokoulutus, ammatillinen koulutus, korkeakoulutus ja vapaa sivistystyö

Toimenpide 15:

Opetus- ja kulttuuriministeriön ja Opetushallituksen välisessä tulossopimuksessa sovitaan valtion rahoittaman varhaiskasvatuksen ja opetustoimen henkilöstökoulutuksen painopisteet. Kyseisissä painopisteissä on myös kieli- ja kulttuuritietoisuuden opetuksen teema korostunut viime vuosina.

Vastuutahoihin voisi lisätä Aluehallintovirastot.

Toimenpide 17:

Mitä tarkoitetaan termillä koulutuksen toteuttajat? Tarkoitetaanko ammatillisen koulutuksen järjestämisluvan omaavia koulutuksen järjestäjiä vai ketä tahansa koulutuspalveluiden tuottajia? Mikäli tarkoitetaan ammatillisen koulutuksen järjestäjiä, joille opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt järjestämisluvan, termi ammatillisen koulutuksen järjestäjät on oikea.

Toimenpide 18:

Ammatillisessa koulutuksessa koulutuksen järjestäjän velvollisuus on tunnistaa ja tunnustaa opiskelijan aiemmin hankittu osaaminen ja suunnitella sen sekä opiskelijan tavoitteiden perusteella tarvittavan osaamisen hankkiminen. Tämä velvoite on jo uudistetussa ammatillisen koulutuksen lainsäädännössä, joten ei tässä vaiheessa tarvita erillistä tavoitetta eikä seurantakohdetta.

Lisäksi on parantunut myös tutkinnon osan suorittamisen mahdollisuudet opiskelijan tarpeen mukaisen koulutuksen räätälöinnin lisäksi. Tutkinnon osan/osien suorittamisella voidaan taata opiskelijalle ainakin vähimmäisosaaminen, jolla myös on helpompi päästä kiinni työelämään jo varhaisessa vaiheessa. Opiskelija voi sitten tarpeen mukaan täydentää osaamista ja lopulta halutessaan suorittaa myös koko tutkinnon.

Toimenpide 19:

Ammatillisessa perustutkintokoulutuksessa olevalla opiskelijalla ja valmentavassa koulutuksessa olevalla opiskelijalla on oikeus opiskelijahuoltoon ja opiskelijahuollon palveluihin siten kuin oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa (1287/2013) säädetään. Muiden kuin oppilas- tai opiskelijahuoltolaissa tarkoitettujen opiskelijoiden osalta koulutuksen järjestäjän tulee antaa opiskelijoille tietoa käytettävissä olevista opiskelijahuollon eduista ja palveluista sekä tarvittaessa ohjata opiskelijaa hakemaan näitä etuja ja palveluita. Tämä on uudistetussa ammatillisen koulutuksen lainsäädännössä, joten ei tässä vaiheessa tarvita erillistä tavoitetta eikä seurantakohdetta.

Jokaiselle koulutuksen aloittavalle opiskelijalle laaditaan ammatillisessa koulutuksessa henkilökohtainen osaamisen kehittämissuunnitelma, johon kirjataan yksilölliset osaamisen tunnistamista, tunnustamista, hankkimista, kehittymistä ja osoittamista sekä ohjaus- ja tukitoimia koskevat tiedot. Tämä velvoite on uudistetussa ammatillisen koulutuksen laissa (531/2017), joten erillistä tavoitetta ja seurantakohdetta ei tässä vaiheessa tarvita. Ks. myös edellä toimenpide 18 kommentin toinen kappale.

Opetuksen järjestäjät – termi ei ole ammatillista koulutusta koskevan lainsäädännön mukainen. Oikea termi on ammatillisen koulutuksen järjestäjät.

Oppivelvollisuuden ylittäneiden perusopetukseen on perusopetuslain (628/1998) muutoksen 1507/2016 myötä sisällytetty opinto- ja työelämätaitojen ohjaus sekä terveystieto uusina pakollisina aineina. Valtioneuvoston asetuksessa perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (422/2012, muutettu valtioneuvoston asetuksella 135/2017) opinto- ja työelämätaitojen pakollisten opintojen laajuudeksi on määritelty 2 kurssia päättövaiheessa ja 2 kurssia alkuvaiheessa. Terveystietoa on päättövaiheessa pakollisena yksi kurssi, mikäli terveystiedon opintoja ei ole sisältynyt aiempiin perusopetuksen opintoihin.

3.2. Toimintalinja 2: Romaniväestön ammatillisen osaamisen, työllisyyden, yrittäjyyden ja työmarkkinoille integroitumisen edistäminen

Toimenpide 23:

Ammatillisen koulutuksen uudistettu lainsäädäntö lähtee siitä, että koulutuksen järjestäjän tulee henkilökohtaista osaamisen kehittämissuunnitelmaa opiskelijan kanssa laatiessaan huomioida yksilön osaamistarpeet ja yksilölle soveltuvin tapa hankkia tarvittavaa osaamista. Erityisesti oppisopimuskoulutuksen käyttöä on haluttu lisätä mm. parantamalla oppisopimuskoulutuksen rahoituksellista asemaa. Tämä tulee suoraan uudistetusta ammatillisen koulutuksen lainsäädännöstä, joten ei tässä vaiheessa tarvita erillistä tavoitetta eikä seurantakohtetta. Mikäli kuitenkin halutaan asettaa kuvattu toimenpide-ehdotus, sen voidaan katsoa menevän osaksi ammatillisen koulutuksen reformin toimeenpanon tukiohjelman.

Mikäli neuvottelukunta kuitenkin päättyy jonkin toimenpiteen asettamiseen ja sen seurantakohteeseen, oppisopimustoimistot ei uudistetun lainsäädännön myötä ole tarpeellinen termi. /oppisopimustoimistojen sijasta tarkoituksenmukaisempi termi on koulutuksen järjestäjä.

Toimenpide 24:

Tässä toimenpiteessä on samoja asioita kuin tavoitteessa 17.

Yhdenvertaisuuslaki kuulunee oikeusministeriön alaan, joten pääasiallinen velvoite lain toteutumisen seurannasta kuulunee heille. Työlainsäädännön osalta vastuutaho on TEM. AMOS ei näe tähän toimenpiteeseen 24 liittyen OKMn hallinnonalalle kuuluvia toimenpiteitä. Koulutuksen toteuttajat ei ole hyvä termi, vaan tässäkin on parempi koulutuksen järjestäjät.

3.3. Romaniväestön yhdenvertaisen kohtelun ja palveluihin pääsyn edistäminen

3.3.1. Edistetään romaniväestön hyvinvointia ja tehostetaan sosiaali- ja terveystieteiden palvelujen kohdentumista

Toimenpide 33:

LAPEn puitteissa Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus on laatinut romanilasten, -nuorten ja -perheiden palveluita koskevan kartoituksen (http://stm.fi/documents/1271139/4067344/LAPE_Romaniselvitys_VALMIS_31.1.2017.pdf/3f5fed68-76e5-44e3-9988-7f2ff7e832ed). Selvityksen tarkoituksena oli koota olemassa olevaa tietoa romanilasten, nuorten ja perheiden palveluiden nykytilasta (mm. koulu, varhaiskasvatus, sosiaali- ja terveystieteiden palvelut), tunnistaa romaniväestön osalta vahvuudet sekä erityishaasteet ja kehittämiskohdat lasten, nuorten ja perheiden

palveluissa ja arvioida ja tehdä kerätyn tiedon pohjalta ehdotuksia, miten romanilasten ja -nuorten näkökulma tulisi huomioida palvelujen kehittämisessä, LAPE - ohjelman muutostyössä sekä laajemmin maakuntauudistuksessa.

Selvityksestä käy ilmi, että puhuttaessa romanilasten ja perheiden palveluista on samalla puhuttava romanikulttuurista, tapaperinteestä ja niiden mahdollisesta vaikutuksesta palveluiden sisältöihin. Selvityksen suositukset mm: Suomen romanipoliittisen ohjelman toimenpiteitä jatketaan, romanityön kaikilla tasoilla huomioidaan lasten, nuorten ja perheiden näkökulmat, romanilasten ja -nuorten lahjakkuudet ja voimavarat tehdään näkyväksi ja valtaväestön tietämystä romaniväestön historiasta, kulttuurista ja elämästä lisätään.

3.4. Toimintalinja 4: Romanikielen, taiteen ja –kulttuurin säilymisen ja kehittymisen tukeminen

3.4.1. Romanikielen vahvistaminen

Toimenpide 53:

Toimenpiteen toteutus edellyttää erillisresursointia, vastuutahoihin tulisi lisätä KOTUS.

Toimenpide 59:

Ei huomautettavaa kirkkoasioiden näkökulmasta.

Toimenpide 60:

Toimenpide-ehdotus on sinänsä hyvä ja tarpeellinen. Sen toteuttaminen edellyttäisi kuitenkin mm. seuraavaa:

- vastuutahojen saumatonta yhteistyötä, sillä toimenpide vaatii taustaselvitystä ja kartoitusta mm. käännettävästä aineistosta*
- tarvittaessa vastuutahojen tulee konsultoida muita relevantteja tahoja (tekijät, kustantajat, kääntäjät)*
- tekijänoikeudet otettava huomioon (edellyttää lupaa tekijöiltä ja mahdollisesti myös kustantajilta)*
- lisäresursointia; käännöstukeen käytettävissä olevat määrärahat koskevat kaunokirjallisuuden kääntämistä, ei muuta kirjallista aineistoa. Nykyiset määrärahat ovat myös riittämättömät uusiin käännöstarpeisiin.*

Toimenpide 63:

OKM otetaan pois ao. kohdasta.

3.4.2. Romanitaiteen ja –kulttuurin vahvistaminen

Toimenpide 68:

Yleisenä kommenttina voidaan todeta, että OKM:n kulttuuripolitiikan strategiassa 2025 tavoitealue 2 käsittelee osallisuutta ja osallistumista kulttuuriin. Siinä tavoitteena on, että osallisuus kulttuuriin on lisääntynyt ja eri väestöryhmien erot osallistumisessa ovat kaventuneet. Tavoitteen yhteiskunnallista vaikuttavuutta voidaan mitata mm. eri ryhmien mahdollisuudella ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan sekä kulttuuristen ja kielellisten oikeuksien toteutumisella.

Ministeriö toteaa, että edistämishjelmatyön olisi tärkeää lähteä liikkeelle romanikulttuurin omasta piiristä. Vastuutaho-kohtaan tulisi merkitä Romanijärjestöt, OKM otetaan pois ao. kohdasta.

Toimenpide 69:

Ministeriö toteaa, että ennen kansallisen asiantuntijaryhmän koollekutsumista tulisi toteuttaa selvitys olemassa olevista toimijoista, eri tahojen mahdollisuuksista osallistua ja edistää ohjelmaan kirjattuja tavoitteita sekä myös konkretisoida niitä tarpeita, joihin pitäisi pystyä vastaamaan.

Toimenpide 70:

Prosenttiperiaatteen laajentamisen kärkihankkeen tavoitteena on parantaa taiteen ja kulttuurin saavutettavuutta ja siten edistää taiteen hyvinvointivaikutuksia. Tämä tapahtuu lisäämällä eri taiteenalojen ja kulttuuripalvelujen tarjontaa sekä käyttöä sosiaali- ja terveydenhuollon hoito- ja asiakastyössä (sairaalat, vanhustenhuolto, lastensuojelu jne.). Pitkän tähtäyksen tavoitteena on saada taide- ja kulttuurilähtöiset hyvinvointipalvelut vakiinnutetuiksi osaksi sosiaali- ja terveydenhuollon rakenteita ja hyvinvoinnin seurantaa. Tässä vaiheessa ei kuitenkaan voida vielä ottaa yksityiskohtaisemmin kantaa esitettyyn ehdotukseen nro 70 kuin mitä kärkihankkeen hankesuunnitelmaan ja kulttuuripolitiikan strategiaan 2025 on (osallisuudesta ja osallistumisesta) kirjoitettu. Vastuutaho(t) -kohtaan tulisi lisätä STM, kun kyse on kärkihankkeeseen liittyvästä asiasta.

Toimenpide 71 ja 72:

Yleisenä kommenttina ministeriö toteaa, että lastenkulttuurin edistämistä koskevat ehdotukset hyviä. Toimenpide-ehdotus 72 osalta OKM tulee poistaa vastuutaho(t)-kohdasta.

Toimenpide 76:

Ohjelmaluonnoksessa puhutaan Pohjoismaiden neuvostosta, mutta keskeinen toimija kulttuuriyhteistyön edistämisessä on Pohjoismaiden ministerineuvosto.

Lisätietoa Pohjoismaiden ministerineuvoston toiminnasta:

- Ministerineuvoston toiminta kulttuurialalla on yhteydessä muuhun viralliseen ja epäviralliseen pohjoismaiseen yhteistyöhön Pohjoismaissa ja niiden ulkopuolella.
- Pohjoismaiden ministerineuvoston kulttuuriyhteistyön strategia pyrkii edistämään tasa-arvoista, kestäväää ja osallistavaa kulttuuria Pohjoismaissa.
- Tavoitteena on edistää erilaisia taide- ja kulttuurikokemuksia, jotka ovat saavutettavissa taustasta, kielestä, toimintakyvystä, identiteetistä ja elämäntilanteesta riippumatta ja jotka heijastavat tätä moninaisuutta. Unescon yleissopimuksen mukaisesti pohjoismaisen kulttuurialan yhteistyön tulee edistää eri kulttuurien tasapuolista vuorovaikutusta ja olemassaoloa.
- Pohjoismainen kulttuuripiste hallinnoi Pohjoismaiden ministerineuvoston kulttuuriministerineuvoston (MR-K) apurahaohjelmia. Ohjelmien avulla tuetaan kulttuuriprojekteja, muuta kulttuuritoimintaa sekä taiteilijoiden ja kulttuuriammattilaisten liikkuvuutta ja tapaamisia Pohjoismaissa ja Baltiassa. Kaikilla tuettavilla hankkeilla on vahva pohjoismainen ulottuvuus, ja ne kehittävät kulttuurialaa. Tukiohjelmia on lapsille, nuorille ja aikuisille. Kulttuuri- ja taideohjelma edistää pohjoismaista yhteistyötä taiteen ja kulttuurin alalla edistään myös Pohjoismaiden monipuolisuutta ja kestävyyttä. Pohjoismaiden ja Baltian maiden kulttuurin alan liikkuvuusohjelma vahvistaa kulttuuri- ja taidealan yhteistyötä Pohjoismaissa ja Baltiassa. Ohjelma keskittyy lisäämään osaamisvaihtoa, yhteyksiä, läsnäoloa ja kiinnostusta Pohjoismaiden ja Baltian taiteeseen ja kulttuuriin.

Volt –lasten ja nuorten kulttuuri- ja kieliohjelma pyrkii saamaan nuoria kiinnostumaan muiden Pohjoismaiden taiteesta ja kulttuurista sekä kielistä.

Toimenpide 78:

Toimenpidettä tulee edistää toimijoiden yhteistyönä. Museoiden kansallisessa kokoelmayhteistyössä (TAKO) on sovittu keskeisten ilmiöiden, teemoja ja sisältöjen tallennus- ja kokoelmavastuiden järjestämisestä. Romaneiden kulttuuriperintö kuuluu tässä työnjaossa erityisesti Nurmeksen museolle. Myös Helsingin kaupunginmuseossa aihepiiri on ollut esillä mm. näyttelytoiminnassa. Aineistojen ja kulttuuriperinnön tallentamista ja esittämistä voidaan jatkaa museoiden yhteistyönä.

Toimenpide 79:

Valtion budjettiin sisältyvien taidehankintamäärärahojen käytöstä (taidehankinnoista) päättävät valtion taideteostoimikunta ja Kansallisgalleria niille osoitetun määrärahan ja säädösten puitteissa (laki Kansallisgalleriasta 889/2013 ja valtioneuvoston asetus Kansallisgalleriasta 1074/2013). OKM ei ota kantaa ehdotukseen.

Toimenpide 82:

Ministeriö ehdottaa toimenpiteelle uutta, tarkempaa muotoilua:

”82. Tiedotetaan romaniperheille lasten ja nuorten mahdollisuudesta useita eri taiteenaloja (arkkitehtuuri, kuvataide, käsityö, mediataiteet, musiikki, sanataide, sirkustaide, tanssi, teatteritaide) koskevaan pitkäjänteiseen ja tavoitteelliseen opiskeluun taiteen perusopetusta järjestävissä oppilaitoksissa.”

Toimenpide 88:

OKM pyydetään poistamaan Vastuutaho(t)-kohdasta.

3.5. Toimintalinja 5: Romaniväestön syrjinnän torjunta sekä yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen**Toimenpide 92:**

Päivitetyt kansalliset opetussuunnitelmien perusteet korostavat koulujen yhteisöllisyyttä edistävän toimintakulttuurin ja aktiivisen kansalaisuuden vahvistamista. Tavoitteena on keskinäiseen ja välittävään vuorovaikutukseen kannustava ilmapiiri, joka edistää oppilaiden osallisuuden tunnetta, innostaa vaikuttamiseen sekä vahvistaa oma-aloitteisuutta ja vastuuntuntoa. Opetussuunnitelmatyössä ihmisoikeudet ovat vahvasti läsnä ja kulttuurinen monimuotoisuus nähdään rikkautena. Kriittisen ajattelun taitoja ja kielitietoisuutta (parempaa arvostelukykä ja kommunikaatiota) painotetaan.

Toimenpide 93:

Osana Merkityksellinen Suomessa –ohjelmaa (OKM, 2016) järjestetään lasten ja nuorten parissa työskenteleville koulutusta, joka antaa uutta osaamista monikulttuurisessa työympäristössä toimimiseen. Koulutuksella varmistetaan, että lasten ja nuorten parissa työskentelevillä on valmiudet toimia työssään siten, että demokraattiset arvot, tietoisuus ihmisoikeuksista ja osallisuuden tunne lapsilla ja nuorilla vahvistuvat.

3.6. Toimintalinja 6: Romaniväestön voimaannuttaminen ja osallisuuden vahvistaminen**Toimenpide 102:**

Asia on mitä tärkein ja tuo ehdotus voi olla mukana, paitsi että voisiko puhua ohjelman sijasta esimerkiksi poikkihallinnollisesta suunnitelmasta? Se korostaisi tarvittavien toimenpiteiden käytännönläheisyyttä.

Mukaan kannattaisi ehdottomasti pyytää myös OM:ää, joka on vetovastuussa nuorten osallistumiseen ja vaikuttamiseen liittyvästä toimenpidekokonaisuudesta Valtakunnallisessa nuorisotyön ja – politiikan ohjelmassa 2017–2019.

Kansliapäällikkö

Anita Lehikoinen

Ylitarkastaja

Anna Mikander

Tiedoksi

Ammatillisen koulutuksen osasto
Korkeakoulu- ja tiedepolitiikan osasto
Kulttuuri- ja taidepolitiikan osasto
Nuoriso- ja liikuntapolitiikan osasto
Yleissivistävän koulutuksen ja varhaiskasvatuksen osasto
Kansliapäällikön esikunta
Hallintoyksikkö
LUK työnjakaja
Kansainvälisten asiain sihteeristö
Talousyksikkö
Viestintäyksikkö